NN 45/2022 (13.4.2022.), Odluka o donošenju Smjernica politike državnih potpora za razdoblje 2022. – 2024.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

562

Na temelju članka 7. stavka 3. Zakona o državnim potporama (»Narodne novine«, br. 47/14. i 69/17.) i članka 31. stavka 2. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 150/11., 119/14., 93/16. i 116/18.), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 8. travnja 2022. donijela

ODLUKU

O DONOŠENJU SMJERNICA POLITIKE DRŽAVNIH POTPORA ZA RAZDOBLJE 2022. – 2024.

I.

Donose se Smjernice politike državnih potpora za razdoblje 2022. – 2024., u tekstu koji je sastavni dio ove Odluke.

II.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u »Narodnim novinama«.

Klasa: 022-03/22-04/120
Urbroj: 50301-05/31-22-3
Zagreb, 8. travnja 2022.

Predsjednik
mr. sc. Andrej Plenković, v. r.

SMJERNICE POLITIKE DRŽAVNIH POTPORA ZA RAZDOBLJE 2022. – 2024.

1. UVOD

Danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, 1. srpnja 2013., Zakonom o državnim potporama (»Narodne novine«, br. 72/13. i 141/13.) uvedena je u sustav državnih potpora u Republici Hrvatskoj politika državnih potpora kao novi mehanizam kojim će, u određenom, trogodišnjem razdoblju, biti postavljeni prioritetni ciljevi pri dodjeli državnih potpora i svrha učinkovitog korištenja sredstava državnog proračuna. Politika državnih potpora sastavni je dio i važećeg Zakona o državnim potporama (»Narodne novine«, br. 47/14. i 69/17.).

Smjernicama politike državnih potpora, u skladu sa Zakonom o državnim potporama, trebaju se voditi davatelji državnih potpora (osim davatelja državnih potpora jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave) pri planiranju i izradi novih prijedloga državnih potpora.

Kao i Zakon o državnim potporama, ove Smjernice odnose se samo na državne potpore industriji i uslugama, ne na državne potpore u poljoprivredi i ribarstvu.

2. DRŽAVNE POTPORE U REPUBLICI HRVATSKOJ U PRETHODNOM RAZDOBLJU

Sektorske državne potpore, koje su usmjerene prema konkretnim sektorima gospodarstva te u većoj mjeri narušavaju tržišno natjecanje i prema tome su »nepoželjne«, u Republici Hrvatskoj su u 2019. činile 57,2 % (manje u odnosu na 2018. kada su činile 61,4%) ukupno dodijeljenih državnih potpora industriji i uslugama. Horizontalne državne potpore, usmjerene »poželjnim« horizontalnim ciljevima, nevezano za konkretne sektore gospodarstva, u Republici Hrvatskoj u 2019. činile su 42,8 % (uključujući regionalne potpore i potpore na lokalnoj razini) ukupno dodijeljenih potpora industriji i uslugama (više u odnosu na 2018. kada su činile 38,6 % ukupno dodijeljenih državnih potpora industriji i uslugama).

Provedba politike državnih potpora u 2021., temeljem Smjernica politike državnih potpora za razdoblje 2021. – 2023., bila je dobar je pokazatelj budućih planiranja državnih potpora. Ministarstvo financija je tijekom 2021., temeljem Zakona o državnim potporama, ocijenilo usklađenim sa Smjernicama politike državnih potpora za razdoblje 2021. – 2023. prijedloge državnih potpora usmjerene većinom horizontalnim ciljevima, kao što su zaštita okoliša, kultura, istraživanje, razvoj i inovacije, usavršavanje te regionalne potpore.

Dodjela ovih državnih potpora utjecat će i na buduće promjene u strukturi dodijeljenih državnih potpora, tj. odnosa sektorskih i horizontalnih državnih potpora, a u korist horizontalnih državnih potpora. Time bi se trebala nastaviti tendencija rasta udjela horizontalnih državnih potpora u odnosu na sektorske čiji bi udjel u ukupno dodijeljenim državnim potporama trebao biti sve manji.

3. POLITIKA DRŽAVNIH POTPORA EUROPSKE UNIJE

3.1. Dopuštene državne potpore

Iako su državne potpore, u načelu, proglašene nespojivima s unutarnjim tržištem Europske unije, i samim Ugovorom o funkcioniranju Europske unije (SL C 202, 7. 6. 2016., pročišćeni tekst), člankom 107., za određene ciljeve, u skladu s Ugovorom o funkcioniranju Europske unije, člankom 107., njihova dodjela je dopuštena i smatraju se prihvatljivima.

Pritom treba istaknuti kako se sredstva koja se dobivaju od Europske unije (npr. iz strukturnih fondova) ili od Europske investicijske banke ili Europskog investicijskog fonda odnosno temeljem drugih međunarodnih i bilateralnih programa (poput Financijskog mehanizma Europskog gospodarskog prostora ili Švicarsko-hrvatskog programa suradnje), od međunarodnih financijskih institucija, poput Međunarodnog monetarnog fonda ili Europske banke za obnovu i razvoj, smatraju državnim sredstvima ako nacionalna tijela imaju diskrecijsko pravo odlučivanja o upotrebi tih sredstava (posebice o odabiru korisnika). Stoga, ukoliko su ispunjeni svi uvjeti iz članka 107. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, ova sredstva mogla bi predstavljati državnu potporu. Suprotno tome, ako takva sredstva izravno dodjeljuje Europska unija, Europska investicijska banka ili Europski investicijski fond bez ikakvog diskrecijskog prava nacionalnih tijela, ona ne predstavljaju državna sredstva (npr. financijska sredstva dodijeljena izravnim upravljanjem na temelju okvirnog programa Obzor 2020. ili EU Programa za konkurentnost poduzetnika te malih i srednjih poduzetnika (COSME) te sredstva transeuropske prometne mreže (TEN-T)).

U skladu s člankom 107. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, sljedeće kategorije državnih potpora spojive su s unutarnjim tržištem:

– potpore socijalnog karaktera koje se dodjeljuju pojedinim potrošačima ako se to čini bez diskriminacije u odnosu na podrijetlo predmetnih proizvoda

– potpore za otklanjanje štete nastale zbog prirodnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja.

U skladu s člankom 107. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, sljedeće kategorije državnih potpora se mogu smatrati spojivima s unutarnjim tržištem:

– potpore za promicanje gospodarskog razvoja područja na kojima je životni standard neuobičajeno nizak ili na kojima postoji velika podzaposlenost

– potpore za promicanje provedbe važnog projekta od zajedničkog europskog interesa ili za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u gospodarstvu neke države članice Europske unije

– potpore za olakšavanje razvoja određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih područja ako takve potpore ne utječu negativno na trgovinske uvjete u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu

– potpore za promicanje kulture i očuvanje baštine ako takve potpore ne utječu na trgovinske uvjete i tržišno natjecanje u Europskoj uniji u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu

– druge vrste potpora koje Vijeće Europske unije odredi svojom odlukom koju donosi na prijedlog Europske komisije.

Također, posebne odredbe prema kojima se mogu dodijeliti određene državne potpore sadržane su i u zasebnim člancima Ugovora o funkcioniranju Europske unije: članku 93. (državne potpore sektoru prometa) i članku 106. (državne potpore za usluge od općega gospodarskog interesa).

Vrste državnih potpora koje je moguće dodijeliti u skladu s pravilima o državnim potporama su:

– regionalne potpore

– državne potpore za male i srednje poduzetnike

– državne potpore za zapošljavanje

– državne potpore za usavršavanje

– državne potpore za klimu, zaštitu okoliša i energiju

– državne potpore za istraživanje i razvoj i inovacije

– državne potpore za rizično financiranje

– državne potpore uključene u financijske proizvode koji se financiraju sredstvima fonda InvestEU

– državne potpore za promicanje rizičnih financijskih ulaganja

– državne potpore za sanaciju i restrukturiranje

– državne potpore za kulturu i očuvanje baštine, uključujući audiovizualna djela

– državne potpore za radiodifuzijske usluge
– državne potpore dodijeljene za troškove nastale uslijed liberalizacije tržišta električne energije
– državne potpore za poštanske usluge
– državne potpore za razvoj širokopojasne mreže
– državne potpore sektoru prometa
– državne potpore financijskom sektoru
– državne potpore za usluge od općeg gospodarskog interesa
– državne potpore za prijevoz stanovnika udaljenih regija
– državne potpore za infrastrukturu
– državne potpore u slučaju određenih prirodnih katastrofa
– državne potpore za europsku teritorijalnu suradnju.

3.2. Državne potpore u Europskoj uniji u prethodnom razdoblju

U odnosu na 2018., u 2019. na razini Europske unije bilježi se nominalno povećanje iznosa dodijeljenih državnih potpora isključujući sektore poljoprivrede, ribarstva i željeznica za 3,6 %, odnosno za 4,7 mlrd eura, od čega na područje zaštite okoliša i uštede energije otpada više od polovice (51 %) svih izdataka.

Prema izvještaju Europske komisije iz 2020., četiri glavna područja u koja su bila usmjeravana sredstva u obliku državnih potpora u državama članicama Europske unije u 2019. su:

– zaštita okoliša uključujući uštedu energije
– istraživanje, razvoj i inovacije i regionalni razvoj te
– sektorski razvoj (investicije u infrastrukturu zračnih i morskih luka, potpore novinskim i televizijskim kućama i dr.).

Sektorske državne potpore u 2019. u Europskoj uniji činile su tek 8,1 % ukupno dodijeljenih državnih potpora industriji i uslugama, iako bez sektora željeznica.

4. CILJEVI I PRIORITETI VLADE REPUBLIKE HRVATSKE U PODRUČJU DRŽAVNIH POTPORA U RAZDOBLJU 2022. – 2024.

4.1. Opće mjere

Sve kategorije državnih potpora nemaju isti učinak na tržišno natjecanje. Horizontalne državne potpore usmjerene ostvarenju opće željenog cilja mogu predstavljati pozitivan instrument državnih gospodarskih programa, dok sektorske državne potpore mogu predstavljati značajno narušavanje tržišnog natjecanja te bi se trebale izbjegavati.

Osnovni cilj politike državnih potpora u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2022. – 2024. je smanjiti udio sektorskih državnih potpora u ukupno dodijeljenim državnim potporama, te ih u što većoj mjeri približiti razini usporedivoj s onom u Europskoj uniji.

4.2. Ciljevi dodjele državnih potpora u razdoblju 2022. – 2024.

Davatelji državnih potpora u Republici Hrvatskoj trebaju osigurati da su državne potpore koje namjeravaju dodijeliti dobro osmišljene, te da u najmanjoj mogućoj mjeri narušavaju tržišno natjecanje.

Potiču se davatelji državnih potpora da nastoje da sredstva koja namjeravaju dodijeliti kao državne potpore budu posebno namijenjena:

– istraživanju, razvoju i inovacijama
– zaštiti okoliša
– usavršavanju
– zapošljavanju
– ulaganjima, posebno u obliku regionalnih potpora.

Državne potpore dane poduzetnicima s ciljem usavršavanja njihovih zaposlenika, kao i državne potpore za istraživanje, razvoj i inovacije predstavljaju podlogu za daljnji razvoj te jačanje konkurentnosti gospodarstva. Određene kategorije radnika u nepovoljnom položaju (primjerice osoba bez radnog staža) ili radnika s invaliditetom mogu imati teškoća s pristupom na tržište rada, stoga bi se određene mjere državnih potpora trebale usmjeriti na ove skupine radnika.

Jedan od poželjnih ciljeva državnih potpora je i zaštita okoliša. Posebna pozornost trebala bi se usmjeriti stvaranju mjera energetske učinkovitosti, posebno energetske učinkovitosti zgrada, kao i ulaganja u promicanje energije iz obnovljivih izvora energije.

Dodatno, radi ostvarenja kohezije, regionalne potpore bit će od velikog značaja. Regionalne potpore pomažu razvoju nerazvijenijih područja podržavanjem ulaganja i otvaranjem radnih mjesta na održiv način. Time se po gospodarskom rastu ujednačuju različiti dijelovi države te osigurava stabilnost i na mikroekonomskoj razini.

U skladu s ciljevima dodjele državnih potpora iz pravila Europske unije o državnim potporama, primarni ciljevi čijem bi ostvarenju davatelji državnih potpora osobito trebali težiti prilikom planiranja i dodjele pojedine vrste državne potpore (kako vrsta čija se dodjela potiče tako i onih za koje se savjetuje smanjenje sredstava) su za:

1. regionalne potpore:

– povećanje broja novozaposlenih kod korisnika

– početno ulaganje, odnosno početno ulaganje u korist nove gospodarske djelatnosti

– urbani razvoj

2. državne potpore za male i srednje poduzetnike:

– ulaganje

– povećanje broja novozaposlenih kod korisnika

– savjetodavne usluge

– sudjelovanje na sajmovima

– pristup financiranju, uključujući rizično financiranje

3. državne potpore za zapošljavanje:

– zapošljavanje radnika u nepovoljnom položaju, uključujući troškove pomoći

– zapošljavanje radnika s invaliditetom, uključujući dodatne troškove zapošljavanja

4. državne potpore za usavršavanje:

– mjere usavršavanja

5. državne potpore za klimu, zaštitu okoliša i energiju:

– premašenje normi Europske unije za zaštitu okoliša, odnosno u slučaju nepostojanja normi Europske unije, povećanje razine zaštite okoliša

– ulaganje u javno dostupnu infrastrukturu za punjenje i/ili opskrbu gorivom za vozila s nultim ili niskim emisijama ugljika

– rana prilagodba budućim normama Europske unije

– ulaganje u mjere energetske učinkovitosti, posebno u projekte energetske učinkovitosti zgrada u obliku financijskih instrumenata

– ulaganje u energetski učinkovito centralizirano grijanje i hlađenje

– ulaganje u visokoučinkovitu kogeneraciju

– ulaganje u promicanje energije iz obnovljivih izvora energije

– ulaganje u zbrinjavanje onečišćenih lokacija

– ulaganje u recikliranje i ponovnu uporabu otpada

– troškovi studije ili savjetodavnih usluga o pitanjima klime, zaštite okoliša i energije

– izgradnja ili nadogradnja energetske infrastrukture

– nadoknada zbog povećanja cijena električne energije koje je posljedica uključivanja troškova emisija stakleničkih plinova povezanih sa sustavom trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova u Europskoj uniji (ETS-om EU-a)

– mjere povezane s prijelaznom besplatnom dodjelom emisijskih jedinica za modernizaciju energetskog sektora

– smanjenje i uklanjanje emisija stakleničkih plinova, uključujući potpore za energiju iz obnovljivih izvora i energetsku učinkovitost

– kupnja i leasing čistih vozila (za potrebe zračnog, cestovnog i željezničkog prijevoza te prijevoza unutarnjim plovnim putovima i pomorskog prijevoza) i čiste mobilne opreme za usluge te za naknadno opremanje vozila i mobilne opreme za usluge

– uspostava infrastrukture za punjenje ili opskrbu gorivom za čista vozila

– učinkovita uporaba resursa i podupiranje prelaska na kružno gospodarstvo

– sprječavanje ili smanjenje onečišćenja koje nije uzrokovano stakleničkim plinovima